

ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ

ФАДСЄВА ГАННА МИКОЛАЇВНА

УДК 657.471.1.012:664.61

ОБЛІК І АНАЛІЗ ЗАТРАТ В ХЛІБОПЕКАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Спеціальність 08.06.04. – Бухгалтерський облік, аналіз та аудит

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2003

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському державному університеті харчування та торгівлі Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник кандидат економічних наук, професор
Оспіщев Віктор Іванович,
Харківський державний університет харчування та торгівлі, проректор з наукової роботи,
професор кафедри бухгалтерського обліку та аудиту

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Сук Леонід Кіндратович,
Національний аграрний університет Кабінету Міністрів України, професор кафедри бухгалтерського обліку та аудиту

кандидат економічних наук, доцент
Редько Олександр Юрійович,
Державна академія статистики, обліку та аудиту Держкомстату України,
професор Національного центру обліку та аудиту

Провідна установа: Інститут аграрної економіки Української академії аграрних наук, відділ обліку та аудиту

Захист відбудеться “ 27 ” червня о 14⁰⁰ на засіданні спеціалізованої вченої ради в Харківському державному університеті харчування та торгівлі за адресою: 61051, Харків-51, вул. Клочківська, 333.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Харківського державного університету харчування та торгівлі за адресою: 61051, Харків-51, вул. Клочківська, 333.

Автореферат розісланий “ 26 ” травня 2003 року.

Вчений секретар
Спеціалізованої вченої ради

А.П. Грінько

Загальна характеристика роботи

Актуальність теми. Сучасний етап розвитку національної економіки характеризується динамізмом та якісними змінами в управлінні виробничим процесом. Виникає необхідність кореневої зміни господарського механізму та економічної роботи підприємства, що вимагає створення якісно нової системи управління, оновлення організації та методики обліку й аналізу затрат.

В умовах ринкових відносин важливе місце у процесі обліку та аналізу відводиться оптимізації рівня затрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції. Рішення цієї проблеми має особливе стратегічне значення для хлібопекарських підприємств, оскільки за умови ефективного використання виробничих ресурсів можливий прискорений розвиток підприємств і досягнення високих результатів діяльності. Проте проблема забезпечення ефективної діяльності хлібопекарських підприємств вимагає додаткових досліджень, зокрема, з'ясування теоретичних і практичних аспектів раціональної організації обліку й аналізу затрат і калькулювання собівартості продукції.

Вирішення завдань вдосконалення методики бухгалтерського обліку затрат вимагає постійного контролю та аналізу за використанням ресурсів хлібопекарського підприємства. Тому, з метою підвищення ефективності діяльності підприємства особливе значення має вибір правильних і обґрунтованих управлінських рішень на основі організації збору, формуванні та оцінки інформації про затрати. Вирішення цієї проблеми дозволить вийти на новий рівень побудови та організації бухгалтерського обліку затрат, підвищить його аналітичність та ефективність в управлінні підприємством.

В економічній літературі теоретичним і практичним проблемам витрат та калькулювання собівартості продукції приділяється велика увага в роботах М.Т. Білухи, Ф.Ф. Бутинця, О.С. Бородкіна, С.Ф. Голова, З.В. Гуцайлюка, В.І. Єфіменка, В.П. Завгороднього, В.В. Сопка, В.І. Оспіщева, Н.М. Ткаченко, В.І. Петрової, М.С. Пушкаря, Л.К. Сука, М.Г. Чумаченка, Л.М. Янчевої та ін.

Разом із тим вивчення наукових праць і практика господарської діяльності свідчать про те, що і досі залишаються дискусійними безліч теоретичних положень, а цілий ряд принципово важливих питань, пов'язаних з обліком, аналізом і прогнозуванням затрат хлібопекарських підприємств потребують суттєвого вдосконалення.

Недостатнє теоретичне дослідження проблеми обліку затрат та калькулювання собівартості продукції у хлібопекарських підприємствах, їх практична значущість у забезпеченні беззбиткової та рентабельної діяльності визначили вибір теми дисертації, її мету, завдання і напрямки досліджень.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до положень Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16 липня 1999 р. № 996-XIV та державної Програми реформування бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 1998 р. № 1706. Обраний напрямок досліджень пов'язаний з науково-дослідними роботами, виконаними кафедрою бухгалтерського обліку та аудиту ХДУХТ, де написана дисертація, згідно з державним планом, зокрема за темами: “Удосконалення обліку фінансових вкладень формування бухгалтерської звітності у підприємствах торгівлі та харчування в умовах застосування ПОМ” (№ 12-98-99 Б, Харків), та “Удосконалення організації обліку й аудиту в акціонерних товариствах” (№ 26-02-02 Б, Харків).

Мета та завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає в розробці науково обґрунтованих рекомендацій і пропозицій щодо удосконалення організації та методології обліку, аналізу та прогнозуванню затрат в хлібопекарських підприємствах.

Реалізація мети дисертаційної роботи обумовила необхідність вирішення таких завдань:

узагальнити та систематизувати теоретичні положення у вивченні економічних категорій “витрати”, “затрати” та “собівартість продукції” – основних показників фінансово-господарської діяльності;

визначити організаційні та технологічні особливості хлібопекарського виробництва, що впливають на організацію і методику обліку й аналізу затрат;

систематизувати та удосконалити класифікацію затрат, яку доцільно використовувати в хлібопекарських підприємствах;

розробити рекомендації з удосконалення методики бухгалтерського обліку операційних затрат хлібопекарських підприємств в умовах національних стандартів бухгалтерського обліку;

розробити рекомендації до формування облікової інформації в умовах автоматизованого робочого місця бухгалтера, які б забезпечували збільшення оперативності й достовірності облікових даних;

провести факторний аналіз ефективності затрат виробництва та реалізації хлібопекарських підприємств та виявити резерви їх зниження;

розробити економіко-математичну модель залежності рівня затрат від факторів, що впливають на нього, та кількісно вимірити величину їхнього впливу;

запропонувати методику прогнозування рівня затрат хлібопекарських підприємств.

Об'єктом дослідження обрано фінансовий механізм формування затрат хлібопекарських підприємств Харкова і Харківської області, Дніпропетровської та Донецької областей.

Предметом дослідження є теоретичні засади та діюча практика бухгалтерського обліку затрат хлібопекарських підприємств.

У ході дослідження були використані планові, минулі та звітні дані хлібопекарських підприємств, нормативні матеріали харчової промисловості. При розробці ряду положень дисертації використовувались різні наукові розробки вчених України та інших країн. Основні висновки та пропозиції дисертації зроблено на основі вивчення досвіду роботи хлібопекарських підприємств.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження були роботи вітчизняних та зарубіжних учених з даної проблематики, законодавчі акти, нормативні документи, інструктивні матеріали з питань економічної політики, вдосконалення господарських механізмів та управління підприємством.

У процесі роботи над дисертацією використовувалися фундаментальні принципи системного підходу, загальнонаукові принципи та методи: абстракції, аналізу та синтезу, порівняння; економіко-статистичні методи обробки інформації: методи угруповання, середні та відносні величини, індексний метод, динамічних рядів, графіків, факторний, кореляційно-регресійний аналіз тощо. Обробка даних та розрахунок показників дослідження виконано за допомогою персонального комп'ютера з використанням пакета EXCEL для Windows та професійної програми 1С-Бухгалтерія.

Наукова новизна результатів дослідження, що висунуті на захист, полягає в уточненні теоретичних основ формування затрат та розробці методичних рекомендацій з удосконалення бухгалтерського обліку й аналізу затрат в сучасних умовах функціонування хлібопекарських підприємств.

У процесі дослідження отримані такі найбільш вагомі результати:

уточнено поняття “витрати”, “затрати” та “собівартість продукції” та їх місце у виробничому процесі;

визначено організаційні та технологічні особливості хлібопекарського виробництва, що впливають на організацію і методику обліку й аналізу затрат;

розроблено класифікацію затрат хлібопекарських підприємств з метою інформаційного забезпечення різних груп користувачів;

визначено теоретичні і практичні положення щодо вдосконалення існуючої методики бухгалтерського обліку прямих затрат в хлібопекарських підприємствах;

розроблено та запропоновано до використання в хлібопекарських підприємствах номенклатуру калькуляційних статей виробничої собівартості;

розроблено рекомендації з обліку непрямих затрат хлібопекарських підприємств;

запропоновано склад постійних та змінних загальновиробничих затрат та розроблено алгоритм їх розподілу;

вперше розроблено модель з обліку затрат і калькулювання собівартості в умовах АРМБ;

удосконалено методику аналізу ефективності затрат на виробництво та реалізацію продукції, визначені резерви зниження затрат;

вперше отримано економіко-математичну модель залежності рівня затрат хлібопекарських підприємств від факторів, що впливають на неї;

запропоновано методику прогнозування рівня затрат хлібопекарських підприємств, згідно розробленої багатофакторної моделі.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці науково-обґрунтованих методичних рекомендацій хлібопекарських підприємств, що сприятимуть підвищенню аналітичності облікових даних, своєчасному формуванню необхідної інформації для прийняття управлінських рішень.

Розроблено багатофакторну економіко-математичну модель рівня затрат хлібопекарських підприємств для пошуку резервів зниження затрат та їх прогнозування.

Комплекс методик і рекомендацій, що надані в дисертації, рекомендовано використовувати для збагачення практики конкретними пропозиціями щодо обліку і аналізу затрат на підприємствах, які виробляють хлібопекарську продукцію.

Результати проведеного дослідження можуть бути використані при розробці галузевих інструкцій з бухгалтерського фінансового та внутрішньогосподарського обліку в хлібопекарських підприємствах та в навчальному процесі.

Запропоновані рекомендації набули практичного втілення в діяльність хлібозаводів Харкова: ВАТ “Каравай” (довідка № 02/3-5 від 5.02.2003), ДАП хлібозавод “Олексіївський” (довідка № 121/9 від 4.02.2003), хлібопекарні ТОВ “Керван” (довідка № 18 от 6.02.2003).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є результатом самостійного наукового дослідження. Теоретичні узагальнення, положення, висновки, рекомендації та пропозиції отримані автором самостійно на підставі проведених досліджень стану фінансово-господарської діяльності хлібопекарських підприємств. Аналітичну частину роботи виконано на підставі статистичної та облікової інформації досліджуваних підприємств, а також результатів проведених дисертантом спостережень і опитувань керівників і фахівців.

Апробація результатів дисертації. Основні положення й результати дисертації доповідалися на науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу Харківської державної академії технології та організації харчування в 1998- 2001 рр. (“Про облік витрат і калькулювання собівартості продукції підприємств харчування”, 1998 р.; “Про калькулювання собівартості продукції в підприємствах харчової промисловості в умовах національних стандартів”, 2001 р.); на науково-практичних конференціях Харківської державної академії міського господарства у 2001 р. (“Про методику розподілу загальнопромислових затрат в хлібопекарському виробництві”); на науково-практичних конференціях ХНТУ “ХП” у 2001 р.

(“Про облік виробничої собівартості і рентабельності виробництва продукції. Визначення ціни продажу”); на науково-практичних конференціях ДНУ у 2002 р. (“Про методику використання операційного аналізу в господарській діяльності підприємства”).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження викладено у 4 статтях, загальним обсягом 1.2 д.а., опублікованих у провідних наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено ВАК України, та тези доповідей.

Обсяг і структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи 223 сторінки друкованого тексту, який включає 23 таблиці, 26 рисунків, 23 додатків і список використаних джерел із 180 найменувань. Зміст дисертаційної роботи викладено на 180 сторінках.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі дисертації обґрунтовано актуальність теми дослідження, зв'язок роботи з науковими програмами, визначені мета, завдання, об'єкт, предмет і методологічна база дослідження, наукова новизна та практична значимість одержаних результатів, їх апробація.

У першому розділі “Методологічні основи обліку затрат в системі управління” розкривається економічна сутність затрат, зроблено критичний аналіз численних трактувань терміна затрати, уточнено поняття “витрати”, “затрати” та “собівартість продукції”, розроблено класифікацію затрат з урахуванням потреб різних груп споживачів інформації в сучасний період, визначено організаційні та технологічні особливості хлібопекарського виробництва, які впливають на організацію і методику обліку й аналізу затрат.

З'ясовано, що наявність різних точок зору щодо сутності затрат спричинена неоднаковими підходами до розуміння економічних процесів взагалі, і виробництва, зокрема. З метою проведення об'єктивного економічного дослідження розглянуто затрати як економічну категорію та з цієї позиції виявлені спільні та відмінні риси, сформульовані пропозиції та рекомендації щодо удосконалювання обліку та аналізу затрат.

Методологічні принципи формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття у фінансовій звітності визначає П(С)БО 16 “Витрати”. Витрати відображаються в бухгалтерському обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань. У нормативних актах України та значній частині економічної літератури визначення “затрати” відсутнє.

Слід відмітити, що багаточисельні поняття, які визначають витрати і затрати в економічній літературі та в практиці господарської діяльності використовуються як синоніми. Таке положення характерно і для загальної ситуації із собівартістю продукції. Хоча ці поняття близькі, але не

тотожні. Затрати співвідносяться з процесом виробництва взагалі, незалежно від його завершеності та характеру зв'язку з продуктом, а собівартість – означає завершеність виробництва, виділяє ту частку затрат, яка відноситься до готової продукції. І справа не тільки в термінології, головне полягає в правильному розумінні економічного змісту термінів, і в тому, щоб не змішувати їх з іншими економічними категоріями.

Проведений критичний аналіз і зіставлення численних теорій вартості дали можливість сформулювати визначення затрат. Затрати – це процес використання засобів виробництва у продукт діяльності, пов'язаних із виготовленням конкретного виду виробу (наданої послуги, виконаної роботи).

В Плані рахунків для відображення затрат підприємства виділено два класи рахунків: клас 8 “Витрати по елементам” і клас 9 “Витрати діяльності”. На нашу думку, для обліку затрат в хлібопекарських підприємствах достатньо використовувати рахунки тільки 9 класу. Отримана інформація буде задовольняти користувачів при значному скороченні трудозатрат працівників бухгалтерії від надмірної технічної роботи.

Виходячи з аналізу затрат, запропоновано узагальнену класифікацію затрат виробничої діяльності хлібопекарського підприємства, а також запропоновано класифікацію затрат в залежності від мети і функцій керування, а саме: для контролю і аналізу; для прийняття рішень та планування, для оцінки вартості виготовленої продукції, що збільшить достовірність отриманих даних і буде сприяти прийняттю обґрунтованих управлінських рішень, які, в свою чергу, є основою високих фінансових результатів.

Методологія й організація бухгалтерського обліку затрат, на яку впливають галузеві організаційно-технічні особливості, притаманні підприємствам хлібопекарської галузі і пов'язані з ними техніко-економічні проблеми, врахована при побудові системи управління затратами в цілому, та їх обліку й аналізу зокрема.

У другому розділі “Облік затрат і калькулювання собівартості хлібопекарської продукції” досліджено стан сучасного обліку затрат і калькулювання собівартості продукції; розроблено алгоритм розподілу загальновиробничих затрат; розроблено рекомендації обліку операційних затрат, розроблено модель обліку затрат і калькулювання собівартості в умовах АРМБ.

Ринкові умови господарювання в Україні вимагають удосконалювання методики обліку затрат. Основу побудови обліку затрат формує їх поділ на прямі і непрямі.

Досліджено існуючу методику побудови та практику організації бухгалтерського обліку прямих затрат в хлібопекарських підприємствах, визначено шляхи підвищення їх ефективності. Зокрема, проаналізовано методи оцінки запасів сировини та матеріалів, облік затрат на оплату праці, організація обліку транспортно-заготівельних затрат тощо. Запропоновано загальну схему обліку прямих матеріальних затрат, затрат на оплату праці та відрахувань на соціальні заходи.

У хлібопекарському виробництві значну питому вагу у собівартості продукції складають затрати, пов'язані з обслуговуванням виробничого процесу і управлінням виробництвом. Актуальність їх обліку суттєво зросла в умовах реформування бухгалтерського обліку і використання національних стандартів.

Проведені дослідження дозволяють зробити висновок, про те що сьогодні на підприємствах різних форм власності практика обліку затрат на обслуговування виробничого процесу і управління виробництвом не до кінця є вирішеною, оскільки відсутній єдиний порядок їх розподілу, мають місце спрощення в методах розподілу затрат на виробництво між видами продукції. У складі загальновиробничих затрат обліковуються різні за економічним змістом затрати.

Затрати на утримання та експлуатацію машин та устаткування мають високу частку (до 50 %) у статті загальновиробничих затрат хлібопекарського підприємства, тому, вважаємо доцільним ведення роздільного обліку загальновиробничих затрат та затрат на утримання і експлуатацію машин та устаткування і пропонуємо до рахунку 91 відкрити субрахунки, наприклад, 911 “Затрати на утримання і експлуатацію машин та устаткування” та 912 “Загальновиробничі затрати”. Запропоновано склад постійних та змінних загальновиробничих затрат з відкриттям відповідних субрахунків другого порядку до рахунків 911 та 912: 9111 “Змінні затрати”, 9112 “Постійні затрати”, 9121 “Змінні затрати”, 9122 “Постійні затрати”.

Необхідно відзначити, що за умови діючої практики кошториси загально- виробничих затрат, зокрема затрат на утримання і експлуатацію машин та обладнання, складаються не за кожним цехом, а за підприємством у цілому. Це приводить до наступного їх розподілу “котловим” методом, негативного впливу на точність обчислення собівартості продукції та неефективного використання ресурсів. Таким чином, трансформація обліку загальновиробничих затрат полягає в регулюванні підходів до методики розподілу цих затрат, вибору такого методу, при якому забезпечується максимальна точність калькулювання собівартості продукції. Для цього розроблено алгоритм розподілу загальновиробничих затрат, при якому необхідно: 1) виділити пряму частку загальновиробничих затрат; 2) у непрямих загальновиробничих затратах визначити умовно-змінну та умовно-постійну частки; 3) розподілити постійну частку.

Загальновиробничі затрати рекомендується виділити в окремі групи: 1) затрати, пов'язані з утриманням і експлуатацією машин та обладнанням, які безпосередньо пов'язані с технологічним процесом виробництва; 2) затрати на управління цехами; 3) затрати на господарське обслуговування цехів. Це дасть можливість використовувати матричну модель, в якій можна установити, де та під впливом яких центрів відповідальності створюються групи, підгрупи, а також деякі елементи загальновиробничих затрат, а це, в свою чергу, позитивно впливає на поліпшення ефективності планування, контролю і аналізу затрат. Згруповані таким чином затрати потім необхідно розподілити у відповідності з найбільш економічно обґрунтованою базою розподілу для

точного визначення собівартості продукції з метою одержання надійної основи ціноутворення та результатів діяльності виробничих підрозділів підприємства. У роботі рекомендовано дотримуватись послідовності розподілу загальновиробничих затрат в хлібопекарських підприємствах.

У процесі операційної діяльності хлібопекарських підприємств є затрати, які не входять у собівартість продукції. Так, згідно з П(С)БО 16 у статтю адміністративних затрат зведено групи затрат, принципово різних один від одного за характером та цільовим призначенням. З метою підвищення ефективності планування, контролю, аналізу і регулювання аналітичний облік на рахунку 92 “Адміністративні витрати” доцільно вести у розрізі 3-х груп: 1) адміністративні затрати, пов’язані з діяльністю управлінського персоналу; 2) затрати на інженерне забезпечення виробництва; 3) затрати на матеріальне забезпечення виробництва (зарплата та затрати на відрядження оперативного персоналу, затрати на утримання складів тощо).

Для обліку валових і невалових витрат пропонується виділити в складі субрахунків 944 “Сумнівні та безнадійні борги” і 949 “Інші операційні витрати діяльності” окремі субрахунки другого порядку, які відобразатимуть: 9441 “Валові витрати”, 9442 “Невалові витрати” та 9491 “Валові витрати”, 9492 “Невалові витрати”.

Перелік та склад калькуляційних статей сьогодні устанавлюється підприємством, хоча це може привести до великих розбіжностей у плануванні та обліку собівартості продукції в галузі. Зважаючи на окреслену проблему розроблено і запропоновано до використання в хлібопекарських підприємствах номенклатуру калькуляційних статей виробничої собівартості, яка дозволить повною мірою використовувати її як методологічну основу для розробки міжгалузевих інструкцій з планування, обліку і калькулюванню собівартості продукції, забезпечивши однотипність в організації планової і облікової роботи із собівартості продукції. Крім того, це вирішить інформаційну проблему ціноутворення на продукцію, а також буде найважливішим інструментом для розрахунків різних параметрів ефективності діяльності хлібопекарського підприємства.

У ринкових умовах повноцінна обробка облікової інформації неможлива без використання засобів обчислювальної техніки і засобів комунікації. Аналіз ринку програм дав змогу виявити, що найкращою програмою для хлібозаводів є 1С: Бухгалтерія, яка виступає як інструментарій для написання конфігурації. Розроблено та впроваджено в діяльність хлібозаводу ЗАТ “Салтівський” Харкова автоматизовану модель обліку затрат та калькулювання собівартості продукції. Використання цієї моделі для обробки облікової інформації про затрати створює якісно нові організаційно-технічні умови функціонування бухгалтерського обліку на підприємстві. При цьому з’являються можливості розвитку бухгалтерського обліку затрат в напрямку кращої відповідності його сучасним вимогам управління підприємством і забезпечення найбільш сприятливих умов ефективного використання ПЕОМ для автоматизованої обробки облікової інформації.

У третьому розділі “Аналіз та прогнозування затрат на виробництво хлібопекарської продукції” запропоновано удосконалену методику аналізу ефективності затрат, зроблено пропозиції з пошуку резервів зниження затрат та підвищення їх окупності; представлено багатофакторний аналіз рівня затрат виробництва та реалізації хлібопекарських підприємств; побудовано економіко-математичну модель рівня затрат та запропоновано методику його прогнозування.

Одним із завдань дослідження є об’єктивна оцінка динаміки та встановлення причин зміни ефективності затрат виробництва та реалізації хлібопекарських підприємств. Для вирішення цього завдання запропоновано в роботі методику аналізу чинників, що впливають на ефективність затрат підприємства, яка дозволяє вирішувати завдання з оперативного управління ними з урахуванням їх внутрішніх та зовнішніх зв’язків. Запропоновано детерміновану факторну систему ефективності затрат і на основі традиційних методів економічного аналізу отримано кількісну оцінку детермінованого зв’язку між показником ефективності затрат та факторами, що впливають на його величину. Надано рекомендації з визначення резервів та підвищення ефективності затрат.

Для вивчення впливу опосередкованих чинників на зміну рівня затрат проведено стохастичний аналіз із застосуванням методу кореляційно-регресійного аналізу.

У роботі досліджена залежність рівня затрат (y) від різних факторів за сукупністю хлібопекарських підприємств Харкова і Харківської області, Дніпропетровської та Донецької областей: обсягу виробництва та реалізації (x_1), продуктивності праці робітників (x_2), фондівдачі основних засобів (x_3), фондоозброєності (x_4), середньої ціни 1 тони продукції (x_5), частки умовно-змінних затрат в загальній їх сумі (x_6), суми умовно-постійних затрат (x_7).

Результати крокового аналізу свідчать про те, що найбільш повно складені взаємозв’язки описує модель, що була отримана на 4 кроці :

$$y = 0,603597 - 0,000020x_1 - 0,000295x_5 + 0,013470x_6 - 0,000175x_7$$

Отримане рівняння регресії рекомендується використовувати для визначення резервів зниження рівня затрат, їх планування та прогнозування, яке здійснюється шляхом підстановки в побудовану модель значень незалежних змінних в майбутньому.

Таким чином, використання запропонованих методик аналізу та прогнозування діяльності хлібопекарських підприємств дозволять глибше і детальніше дослідити фактори, що впливають на затратність та ефективність діяльності, виявити резерви зниження затрат, прогнозувати та корегувати свою діяльність у залежності від стратегічних цілей, що сприятиме підвищенню ефективності виробництва та обґрунтованому прийняттю управлінських рішень.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі подається теоретичне узагальнення та нове вирішення проблеми, що виявляється в дослідженні та розробці науково-методичних та практичних рекомендацій з удосконалення обліку та аналізу затрат. На основі проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

1. З метою проведення об'єктивного економічного дослідження у дисертації розглянуто затрати як економічну категорію, їх класифікація в умовах ринку і з цієї позиції сформовано пропозиції та рекомендації з удосконалення обліку та аналізу затрат на підставі узагальнення і використання вітчизняного і зарубіжного досвіду в рішенні завдань поліпшення ефективності виробництва. Запропоновано уточнену класифікацію затрат.
2. Запропоновано розрізнити терміни “витрати” та “затрати” для правильної побудови їх обліку та визначення фінансового результату.
3. Конкретизовано потреби певних груп користувачів щодо інформації про затрати та запропоновані класифікації згідно мети та функцій управління.
4. Виявлено організаційні та технологічні особливості хлібопекарського виробництва, а також їх вплив на побудову системи обліку та аналізу виробництва і калькулювання собівартості продукції.
5. Запропоновано методичні підходи оцінки прямих затрат в хлібопекарських підприємствах, згідно з вимогами національних стандартів бухгалтерського обліку.
6. Розроблено і запропоновано до використання в хлібопекарських підприємствах номенклатуру калькуляційних статей виробничої собівартості, яка дозволить повною мірою використовувати її як методологічну основу для розробки міжгалузевих інструкцій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції, забезпечивши однотипність в організації планової і облікової роботи із собівартості продукції.
7. Запропоновано склад постійних та змінних загальновиробничих затрат та розроблено алгоритм їх розподілу;
8. Розроблено рекомендації з обліку непрямих затрат хлібопекарських підприємств, запропоновано проведення податкового обліку валових витрат на окремих субрахунках.
9. Розроблено модель з обліку затрат та калькулювання собівартості в умовах АРМБ, яка підвищить якість обліково-аналітичної інформації і дасть можливість приймати своєчасні управлінські рішення щодо формування затрат, контролю та їх аналізу.
10. Результати факторного аналізу дозволили узагальнити та підрахувати резерви підвищення ефективності затрат і розробити заходи для їх використання шляхом усунення непродуктивних затрат.

11. Побудовано економіко-математичну модель рівня затрат на виробництво та реалізацію продукції та запропоновано на її основі методику прогнозування затрат, яка отримала позитивні відгуки від хлібопекарських підприємств.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у провідних наукових фахових виданнях:

- 1) Тутова А.Н. Об учете затрат и калькулировании себестоимости продукции предприятий питания // Актуальні науково-методичні проблеми в підготовці спеціалістів вищої кваліфікації для торгівлі і харчування: Зб. наук. праць. Част.2 / Редкол. Оспіщев В.І.(відп.ред) та ін.; Харк. держ.академія технол. та орг. харчування. - Харків, 1998. – С.227-230.
- 2) Фадеева А.Н. О методике распределения общепроизводственных расходов в хлебопекарном производстве // Коммунальное хозяйство городов: научно-технический сборник. Выпуск 28. Серия: экономические науки. - ХГАГХ, 2001.- С.76 – 180.
- 3) Фадеева А.Н. Об учете производственной себестоимости и рентабельности производства продукции. Определение цены продажи // Вісник інженерної академії України. – Харків – НТУ “ХП”.- № 3 (частина 2), 2001.- С.267 – 272.
- 4) Фадеева А.Н. О методике использования операционного анализа в хозяйственной деятельности предприятия // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 132. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2002.- С.36 – 39.

Тези доповідей:

Фадеева А.Н. О калькулировании себестоимости продукции в предприятиях пищевой промышленности в условиях национальных стандартов // Научные и практические аспекты переработки мяса и мясопродуктов: Тез. докл. междунар. науч.-практ. конф. Харьк. гос. акад. технол. и орг. питания.- Харьков: ХГАТОП, 2001.- С.198-199.

АНОТАЦІЯ

Фадеева Г.М. Облік і аналіз затрат в хлібопекарських підприємствах. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.06.04.- бухгалтерський облік, аналіз і аудит. – Харківський державний університет харчування та торгівлі, Харків, 2003.

В дисертації дослідженні актуальні проблеми удосконалення обліку та аналізу затрат в хлібопекарських підприємствах України. Визначені технологічні та організаційні особливості

хлібопекарського виробництва, а також їх вплив на побудову системи обліку та аналізу виробництва та калькулювання собівартості продукції

У дисертаційній роботі визначено сутність затрат, розробка рекомендацій щодо удосконалення методології та методики обліку затрат і калькулювання собівартості продукції в сучасних умовах, в тому числі за допомогою комп'ютеризації.

Отримано економіко-математичну модель рівня затрат на виробництво та реалізацію продукції та запропоновано на її основі методику прогнозування затрат.

Ключові слова: затрати, витрати, собівартість, прогнозування затрат, хлібопекарські підприємства.

АННОТАЦИЯ

Фадеева А.Н. Учет и анализ затрат в хлебопекарных предприятиях. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.06.04 – бухгалтерский учет, анализ и аудит. – Харьковский государственный университет питания и торговли, Харьков, 2003.

Диссертационная работа содержит рекомендации и предложения по совершенствованию организации, методики и методологии учета и анализа затрат на производство продукции в хлебопекарных предприятиях для обеспечения их эффективного функционирования в условиях трансформации экономики.

В первом разделе раскрывается экономическая сущность затрат, уточнены понятия “расходы”, “затраты” и “себестоимость продукции”.

Система бухгалтерского учета является информационной системой, которая обеспечивает соответствующей информацией разные группы потребителей. Предложены обобщающая классификация затрат производственной деятельности для построения бухгалтерского учета и анализа затрат, а также классификация затрат в зависимости от цели и функций управления.

Во втором разделе исследован действующий учет затрат и калькулирования себестоимости продукции. Предложены рекомендации по учету прямых затрат в хлебопекарных предприятиях. Предложена номенклатура калькуляционных статей производственной себестоимости, которая позволит в полной мере использовать её как методологическую основу для разработки межотраслевых инструкций по планированию, учету и калькулированию себестоимости продукции.

Рекомендован состав постоянных и переменных общепроизводственных затрат и разработан алгоритм их распределения; разработаны рекомендации по учету непрямых затрат; разработана модель учета затрат и калькулирования себестоимости в условиях АРМБ.

В третьем разделе представлена усовершенствованная методика анализа затрат и их эффективность на основе традиционных методов. Проведен многофакторный анализ уровня затрат производства и реализации хлебопекарных предприятий; разработана прогнозная модель учета затрат на производство продукции.

Разработки и предложения, изложенные в диссертации дают возможность использовать научно-обоснованную систему методик учета и анализа затрат для обогащения практики конкретными предложениями, а также методические рекомендации совершенствования учета затрат в условиях применения ПЭВМ.

Ключевые слова: затраты, расходы, себестоимость, учет, анализ, прогнозирование затрат, хлебопекарные предприятия.

SUMMARY

Fadeeva A.N. Cost account and analysis in the large-scale bakery enterprises.

Thesis on competition of a scientific degree of the candidate of economical sciences on a speciality 08.06.04.- accounting, analysis and audit. The Kharkov State University of Food Tehnology and Trade, Kharkov, 2003.

Actual problems of the accounting improvement, economic analysis of the industrial expenses and cost estimation of the productions are studied in the scientific research taking large-scale bakery enterprises of Ukraine as the example. Organizational and tehnological peculiarities of the large-scale bakery enterprises, their influence on the accounting system formation, analysis of the cost estimation of the large-scale bakery enterprises are defined.

The essence of cost is defined. A number of recommendations for the improvement of methodics of costs accounting and calculating cost production in contemporary conditions by means of computerization.

Economico-mathematical model of costs level at the manufacture and selling the products is gained and methodics of cost forecast is proposed on the basis of this model.

Key words: cost, cost estimation , account, analysis, cost prognosis , large-scale bakery enterprises.